

[Clausager.]

saaledes at den ene Form ikke bliver mere økonomisk tillokkende end den anden.

Det, Striden staar om, er faktisk dette, om 4. Oktober-Formen skal beholde sine økonomiske Fortrin foran den gamle Husmandslov eller ikke. Der ligger Hunden begravet. Der er den Fordel ved Forskelsprioriteten, skudt ind og staaende i den første Ejers Tid i Ejendommen — den skal jo ikke forrentes og ikke afdrages —, at den modvirker Spekulation i Salg, fordi den næste, der kommer ind, maa give mindre for Bruget, da det er behæftet stærkere.

Saa skal jeg til sidst sige noget om Fæstet, sammenlignet med Selvejet. Der er Fordele ved Fæstet, det har jeg antydnet; der er den Fordel, at Spekulationen bliver noget begrænset, men yderst lidt, saa lidt, at det praktisk talt ikke betyder noget overfor Skavankerne, som jeg skal nævne nogle af, og hvoraf flere er iøjnefaldende og store.

Der er nu for det første den Skavank, mener jeg, at selv om man kan sige, at der ikke er og ikke kan komme saa megen Gæld i Fæstet som i Selvejet, saa er det nu dog en Fiktion; for Kreditforeningsgælden i Jorden, er jo afløst af Statsgæld, der i Grunden er en og samme Gæld. Men der er den Forskel, at en Del af den Gæld, der er i Fæstet, kan ikke afdrages samtidig med, at den forrentes. Og nu kan man sige, hvad man vil om Gæld og om megen Gæld i Landbruget: Gælden i Landbruget, en fornuftig Gældsbyrde taget af den unge Landmand og forrentet fornuftigt og afdraget gennem 30—40 Aar, er for ham en ualmindelig god Sparekasse, som han rimeligvis slet ikke kunde faa erstattet ad Frivillighedens Vej.

Det er ikke af det onde, at den unge Landbruger begynder med den Gæld, som Ejendommen passende kan bære, og afdrager, hvad han kan; siden har han disse Obligationer og kan sætte sig hen i et Hus, naar hans Børn faar fat. En af Grundene til, at Gælden er steget saa meget i Landbruget i de senere Aar, er, at vi har faaet helt nye Aftægtsforhold. Nu sidder de gamle ikke i Husenden og faar deres Ophold; de gaar med Obligationerne og passer sig selv.

Det er en af Skavankerne, at denne Gæld til Staten, Jordværdien, er uafdragelig og kun skal forrentes og derfor ikke nedbringes. En anden Skavank er den, at faar vi mange af den Slags Fæstere eller Brugs-ejere, kan de være tilbøjelige til at danne en Organisation og stille deres Krav overfor Statskassen om Henstand eller Eftergivelse

i vanskelige Tider; vi har set Begyndelsen dertil, der kan let komme mere. Det er ogsaa en Skavank, vi maa tage i Betænkning, naar vi afvejer det ene af disse Systemer mod det andet.

Men det væste er det Forhold, der blev berørt i Gaar, at der bliver skabt en særlig Klasse Landbrugere, som skattemæssig set er ganske anderledes stillet end Selvejerne. Det er nemlig saaledes med Brugsfejeren, Fæsteren, eller hvad man nu vil kalde ham, at lægges der mere Skat paa hans Jord, synker Ejendommen i Værdi; det er dog vel noget, der er anerkendt, at haard Skat giver mindre Priser og let Skat større Priser.

Nu kan Statsskatten ikke laves om uden ved Lov, det kan derimod Kommuneskat og Amtsskat. Lægges der mere Skat paa, falder hans Ejendom i Værdi; han faar mere Skat, men derved ogsaa mindre Rente at betale, det gaar lige op for ham. Det er Statens Jord, der lægges Skat paa, men det kommer de andre, hans Kolleger Selvejerne, til Byrde.

Det er et Forhold, der kan spille en stor Rolle kommunalt; hvis der f. Eks. bor mange af den Slags Folk i en Kommune, kan de maaske blive Tungen paa Vægtskaalen, naar der er Tale om at sætte de faste Ejendoms-skatter op til en vældig Højde eller ikke. Det spiller en Rolle, og jeg vil gerne vide, hvorledes de Folk, der gaar i Brechen for denne Form for Eje, ser paa dette Forhold.

Jeg retter dette Spørgsmaal til den højt-ærede Landbrugsminister og de ærede Ordførere for Socialdemokratiet og de Radikale: Hvordan ser De paa dette Forhold, ser De ikke en Fare i det? Hvordan kan De tænke Dem den afværget og afhjulpel? Det er dog virkelig en Sag af ret stor Betydning.

Til Trods for de Ulemper, der er, og som jeg mener overskygger Fordelene, har vi tilbudt fri Bane for denne Brugsform, naar den stilles lige med Selvejet, saa at de unge kan gøre frit Valg. Men det bliver vi angrebet for fra begge Sider; fra den ene Side angribes vi, fordi vi tolererer Fæste, fra den anden Side, fordi vi vil have Selvejet med. Jeg mener, vi staar paa et fornuftigt Stade, og jeg mener ikke, man kan rette Bebrejdelse mod vore Folk.

Der er jo enkelte af vore Folk, der taler stærkt imod Fæstet; jeg mener ikke, man kan bebrejde dem, at de lukker Døren op for det. Der er, som bekendt, ikke saa faa meget alvorlige Afholdsfolk, der ikke for syv eller seks vil høre Tale om Forbud.

Vi stiller de to Brugsformer lige, saa kan Folk frit vælge, men vi vil tale imod Fæste, saa godt vi kan, overbevise Folk om,